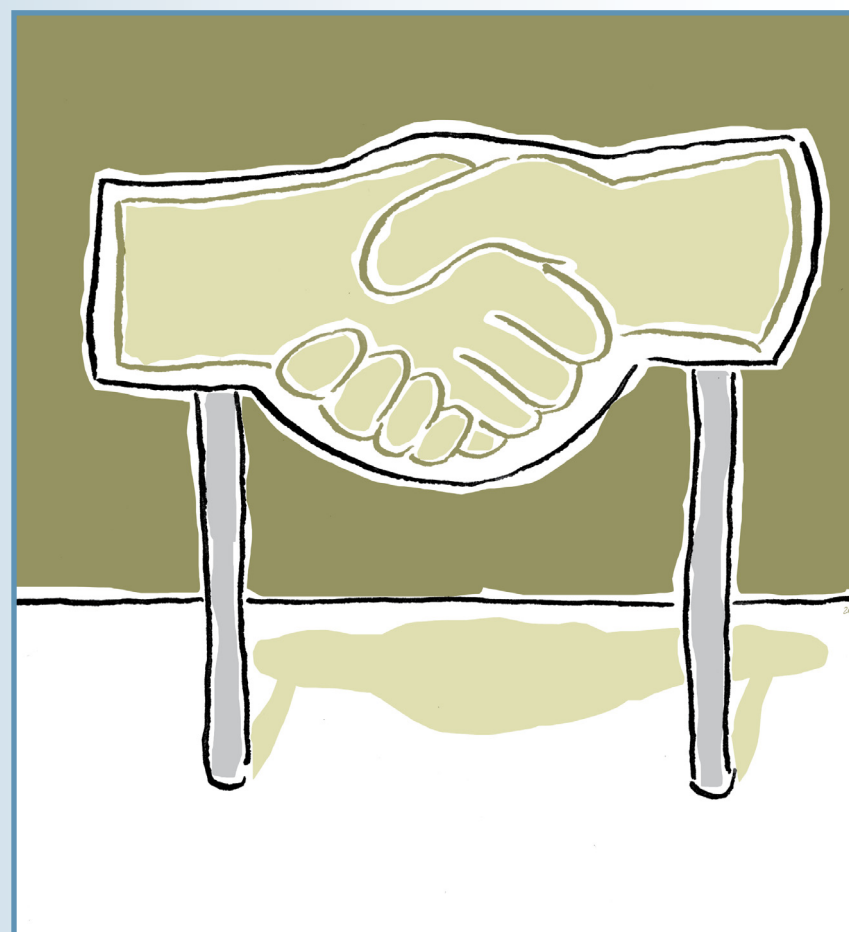

Ki nevet a végén?

A modul szerzője: Simon Gabriella

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

10. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése					
I/a Csoportok alakítása					
A	A négy sarokban négy filmfotó látható, melyek egy-egy konfliktushelyzetet ábrázolnak. Az osztály tagjai sarkokat választanak a fotók szerint. 5 perc	Csoportalakítás felismert konfliktusok szerint	Kooperatív munka – sarkok (csoportalakítás)	D1 (Filmfotók)	P1 (Csoportok alakítása – fantáziajáték)
I/b Fantáziajáték – A konfliktusok lényege és feloldása					
A	A kialakult csoportok a választott sarokban megbeszélik, miért azt a képet választották; milyen elképzelésük van a képen látható konfliktusról: kik a szereplők, milyen viszonyban lehetnek, mi lehet a konfliktus oka, hogyan próbálják megoldani a konfliktust. 10 perc	Konfliktusok érzelmi tartalmának felismerése, felismertetése, értelmezése Fantázia Összefüggés-kezelő képesség Kombinatív, logikai és rendszerezőképesség	Kooperatív munka – sarkok (szóforgó)		
I/c A gondolatok megosztása a csoporttal					
A	A csoportok megosztják gondolataikat a nagy csoporttal. 10 perc	A csoportok véleményének interpretálása, elfogadása Figyelem Lényegkiemelés	Kooperatív munka – sarkok (csoportszóforgó)		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. Új tartalom feldolgozása					
II/a Konfliktusos helyzetek: Az emberek és állatok története					
A	A tanulók tanári felolvasással meghallgatják a példaként szolgáló történetet. Két csoportot alakítanak egyszerű számolással: minden első az állatok, minden második tanuló az emberek csoportjába kerül. Vitára készülnek az ismertetett konfliktus feloldására. Egy-egy szószólót választanak maguk közül, és megbeszélik, hogy a szószólónak milyen érvrendszert kell követnie a vita folyamán. A vitában csak a szószólók vesznek részt. 20 perc	Vita generálása Vitakultúra fejlesztése Hatásos kommunikáció Érdekérvényesítés Szabálykövetés Kombinatív képesség Logikai és rendszerezőképesség Önszabályozó képesség Kudarctűrő képesség	Frontális munka – felolvasás Csoportmunka Egész osztály együtt – vita	Két üres papírlap az érvek fölsorolásához, íróeszközök	P2 (Konfliktushelyzetek...)
II/b A vita kimenetele					
A	A két szószóló beszámol arról, hogyan érezték magukat a vitában, mennyire sikerült megvalósítani feladatukat, mennyire tudtak azonosulni szerepükkel, győztesnek vagy vesztesnek érzik-e magukat. A csoport tagjai szabadon választott megszólalási sorrendben hozzászólhatnak a beszélgetéshez. 10 perc	A vita levezetése Vitakultúra Önszabályozó képesség Kudarctűrő képesség	Frontális munka – beszámoló, megbeszélés		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Konfliktusok kezelése – kérdőív					
A	Konfliktusok kezelése – a diákok kitöltik a kérdőívet, majd egyénileg értékelik. Ezek után csoportokat alakítanak az ötféle viselkedés szerint (versengő, problémamegoldó, elkerülő, kompromisszumkereső, alkalmazkodó). 15 perc	Önismeret fejlesztése Játszmák bemutatása Kudarctűrés Érdekérvényesítés Konfliktusok kezelése	Önálló munka	D2 (Konfliktusok kezelése – kérdőív) D3 (Konfliktusok kezelése – értéklőlap) Íróeszközök	P3 (Konfliktuskezelési módjaink)
B	Ha gyorsan sikerül kitölteni a kérdőívet, érdemes néhány percet annak megbeszélésére fordítani, hogy milyen értelmezései, előnyei, hátrányai lehetnek az egyes viselkedésmódoknak.				
II/d Visszatérés a történethez – megoldások kimunkálása					
A	A kialakult csoportok visszatérnek az ismert történethez. Kidolgozzák a csoportjuknak megfelelő javaslataikat az emberek és az állatok konfliktusának megoldására. Megosztják a nagycsoporttal javaslataikat. 25 perc	Érdekek ütköztetése, megoldások elfogadása Empátia Logikus érvelés Konfliktusok kezelése Önismeret Együttműködés Önszabályozó képesség	Kooperatív munka – szóforgó, csoportszóforgó	Íróeszközök, A/4-es lapok	P4 (Visszatérés a történethez)
B	Ha van idő és kedv, a csoportok elő is adhatják megoldásaikat.		Csoportmunka – dráma		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés					
III/a Hogyan jövünk ki a konfliktusból?					
A	A terem 5 pontját elnevezzük a P5 melléklet szerint. A tanulók kártyán találmásra kihúzzák a nem kívánt és a kívánt eredményt hozó konfliktus-megoldási módok egy-egy meghatározását. A kihúzott lap alapján megkeresik helyüket. Majd közösen beszélgetnek a konfliktusok lehetséges megoldásairól. 20 perc	Logikai rendszerezőképesség Önismeret	Kooperatív munka – Keresd a helyed! Frontális munka – beszélgetés	D4 (Hogyan jövünk ki a konfliktusból? – A, B, C, D, E kártyák)	P5 (Hogyan jövünk ki a konfliktusból?)
III/b A tanulságok – Kígyójáték					
A	A csoportból egy ember kimegy, míg a többiek – egymás kezét el nem engedve – kígyóalakzatban, lehetőség szerint igen bonyolultan összegubancolódnak. A bejövő tag feladata, hogy az alakzatot úgy bogozza ki, hogy a tagok kezeit nem választja el egymástól. A játék befejezése után a csoport kör alakban leül. Beszélgetés a játék kapcsán a konfliktusok fájdalommentes feloldásáról. 20 perc	A konfliktusok megoldásának konstruktív módja Felszabadultság érzése a játékban Logikai képesség Játék képessége Összefoglalás Lényegkiemelés	Egész osztály – játék, beszélgetőkör		P6 (Tanulságok)
B	Ha a tanulókat továbbra is foglalkoztatja, beszélgethetnek arról is, ki milyen csoportba került a kérdőív alapján, hogyan érinti ez őt. 20 perc		Frontális munka – beszélgetés		

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 Csoportok alakítása – fantáziajáték

Elhelyezzük a négy fotót a terem négy sarkában.

A képeken érzelmeiktől átfűtött konfliktusok láthatók. Nincs egyértelműen jó vagy rossz megoldás, a lényeg, hogy a tanulók fantáziájuk szerint értelmezzék a képeket, és csatlakozzanak egymáshoz egy-egy kép melletti sarokban. Nem célszerű a konkrét filmről beszélgetni, inkább a fantáziájukban bízzanak.

A képek:

- a) *A vágy villamosa*
  - b) *Nem félünk a farkastól*
  - c) *Szemet szemért*
  - d) *Sikoly*
- című filmek fotói.

P2 Konfliktushelyzetek: Az emberek és az állatok története

Olvassuk fel az alábbi történetet a gyerekeknek!

Az emberek és az állatok hajdanában békében éltek egymás mellett egy kis faluban és a közeli erdőben. A faluból azonban lassan város lett. Az erdő pedig, ahol az állatok éltek, egyre zsugorodott. A városban újabb és újabb házak épültek, egyre közelebb, majd egyre beljebb az erdőben, csökkentve ezzel az állatok vadászterületét, veszélyeztetve megélhetésüket. Közben az állatok is szaporodtak: mind nagyobb hordáik egyre nagyobb vadászterületet igényeltek volna. Élelmük kevés lévén, be-betörték az emberek portáira, akik félelmükben fegyvert akartak ragadni. Az állatok is megfogadták,

hogy nem hagyják magukat. Összegyűltek hát, mindenki a maga társaival. Szószólókat választottak maguknak, akik érdekeiket képviselik egy utolsó, mindent eldöntő tárgyaláson...

A példa tipikusan konfliktusos helyzetet hoz, ahol első olvasatra egy győztes-vesztes játszma bemutatása tűnik célszerűnek. A feladatunk, hogy ne befolyásoljuk a tanulókat: dolgozzák ki a maguk által legjobbnak ítélt érvek, érvrendszerek csokrát a konfliktusban érintettek oldaláról. Ezután a csoport egy-egy képviselője állhat ki vitázni, ezért válasszanak egy képviselőt, akinek a csoport instrukciói szerint kell közreműködnie a vitában.

A feladat megvitatása többféle nézőpont összeütközését hozhatja. A pedagógus érzékenyen figyelje a vita folyamatát, kimenetelét, dinamikáját is, hogy segíteni tudjon az események későbbi felidézésében. Fontos feladata biztosítani, hogy senki érzékenysége ne sérüljön a vita hevében. Hívja fel a figyelmet arra, hogy a vita nem a vitatkozó személyéről szól, hanem a különböző érvek képviselőiről, a csoport által adott feladat végrehajtásáról. Játék, ahol a vállalt szerepet nem szabad összekeverni és azonosítani a játszó személyével.

P3 Konfliktuskezelési módjaink

A gyerekek önállóan kitöltik a kérdőívet (D2).

Kérjük őket arra, hogy gyorsan, első benyomásaikra támaszkodva válaszoljanak a kérdésekre. Majd átadjuk az értékelőlapot (D3), amelynek segítségével a gyerekek összesítő értékelést készítenek kérdőívről.

A kérdőív és a kiértékelés bizonyára fölkelte a tanulók érdeklődését. A kérdőívben többször is találkozhatunk hasonló állításokkal, de nem ugyanabban az összefüggésben. Ez nem tévedés, a kérdőív szándékosan készült ebben a formában. A kérdőív tapintatosan fo-

galmaz, gondosan körüljárja a témát, de fontos tudni: az egyes csoportokhoz tartozás értékmentes, nem minősítés, hanem pillanatnyi megállapítás önmagunkról, konfliktuskezelési módjainkról. A gyerekek számára izgalmas felfedezés lehet, hogy saját maguk vagy egy társuk egyik vagy másik típushoz tartozik (versengő, problémamegoldó, kompromisszumkereső, elkerülő, alkalmazkodó). A munka az 5 típus szerint kialakított csoportokban folyik tovább. Ügyeljünk arra, hogy ez a munka a bizalom légkörében folyjon! A típusok nem értékítélő kategóriákat jelentenek, hangsúlyozzuk, hogy mindegyik konfliktuskezelési módnak vannak előnyei és hátrányai. Mindegyiknek megvan a létjogosultsága az életünkben. Addig ne menjünk tovább, amíg ezt nem tisztáztuk.

P4 Visszatérés a történethez, megoldások kimunkálása

Új csoportok alakultak a kérdőív értékelése után a konfliktusmegoldási módok szerint. Az új csoportok helyet foglalnak, és a saját megoldási sémájuk szerint kidolgozzák javaslataikat a fantáziajáték konfliktusának kezelésére. A javaslatok elkészülte és ismertetése után a csoportok megvitatják, melyik megoldási javaslat a legkonstruktívabb. Ismét nem a személyekről szól a feladat, fontos tapintatosan elkerülni, hogy a diákok értékítéletnek gondolják a választást. Senkit ne érjen bántó megjegyzés választása miatt. A lényeg az, hogy egy konfliktust többféleképpen is megoldhatunk, de nem mindegyik megoldás célravezető az adott helyzetben.

P5 Hogyan jövünk ki a konfliktusból?

A tanulók megkeresik helyüket a kártyájukon szereplő meghatározás szerint, elolvassák a kártyán lévő szöveget.

A helyek feliratai:

Az én utam	A kártya: versengő csoport
Nincs remény – nincs út	B kártya: elkerülő csoport

A te utad
A mi utunk
Félút

C kártya: alkalmazkodó csoport
D kártya: problémamegoldó csoport
E kártya: kompromisszumkereső csoport

Helyet foglalnak, és közös beszélgetéssel tárgyalják meg, miért célszerű és miért nem az egyes megoldási módok alkalmazása egy-egy konfliktusban. Nem feltétlenül fontos teoretikus beszélgetés folytatása, a konkrét foglalkozás példái is szóba kerülhetnek. Fontos, hogy lássák, miért jó a nézeteltérések konstruktív rendezése. Ahhoz, hogy mindegyik fél igénye teljesüljön, szükséges a problémák feltárása. Fontos, hogy a résztvevők bevonódjanak a döntések meghozatalába, mert így a megállapodások betartására is motiváltabbakká válnak. A felek elkötelezettsége is nő, ha felismerik érdekeiket és ezzel együtt saját felelősségüket. A vitás kérdések megoldását hivatásos közvetítő is segítheti abban az esetben, ha a feleknek valamilyen érdeke fűződik a kapcsolat további fenntartásához.

P6 Tanulságok

A konfliktusok fájdalommentes feloldása célszerű, hiszen a kapcsolat további fenntartásának igénye miatt nem szerencsés, ha a vitában álló felek között a helyzet elmérgesedik. A tanulók hozhatnak ilyen helyzetekre példákat is konfliktusokra az iskolában, munkahelyen, szomszédok vagy éppen testvérek között. Fontos, hogy a tanulók megértsék: nem lehet a vitákban cél a másik elhallgattatása, megszegyenyítése, megsemmisítése. Úgy érdemes a konfliktusokat rendezni, hogy a vitában állók megőrizhessék emberi méltóságukat, legyen lehetőségük a másik érveinek elfogadására, a visszavonulásra. Ha a kommunikáció megszakad a felek között, hivatásos békéltetőt (mediátort) is fölkérhetnek kapcsolatuk rendezésére.